

**Система виховання
дітей та молоді
в Античному світі
Виконав:
студент 31- і\п- групи
Колодяжний Олександр**

План

1. Освіта і виховання у Давній Греції:

- спартанська система виховання;*
- афінська система виховання;*
- порівняльна характеристика.*

2. Виховання, школа і педагогічна думка у Стародавньому Римі. Педагогічні ідеї М.Ф. Квінтіліана.

Економічний і культурний розквіт держав Стародавньої Греції датується *VI-IV ст. до н. е.*

- Территории, заселенные греками в конце 2 тыс. до н.э.
- Древнейшие города греков
- Походы греков на Трою около 1200 лет до н.э.
- Вторжения северных племен в конце 2-го тыс. до н.э.

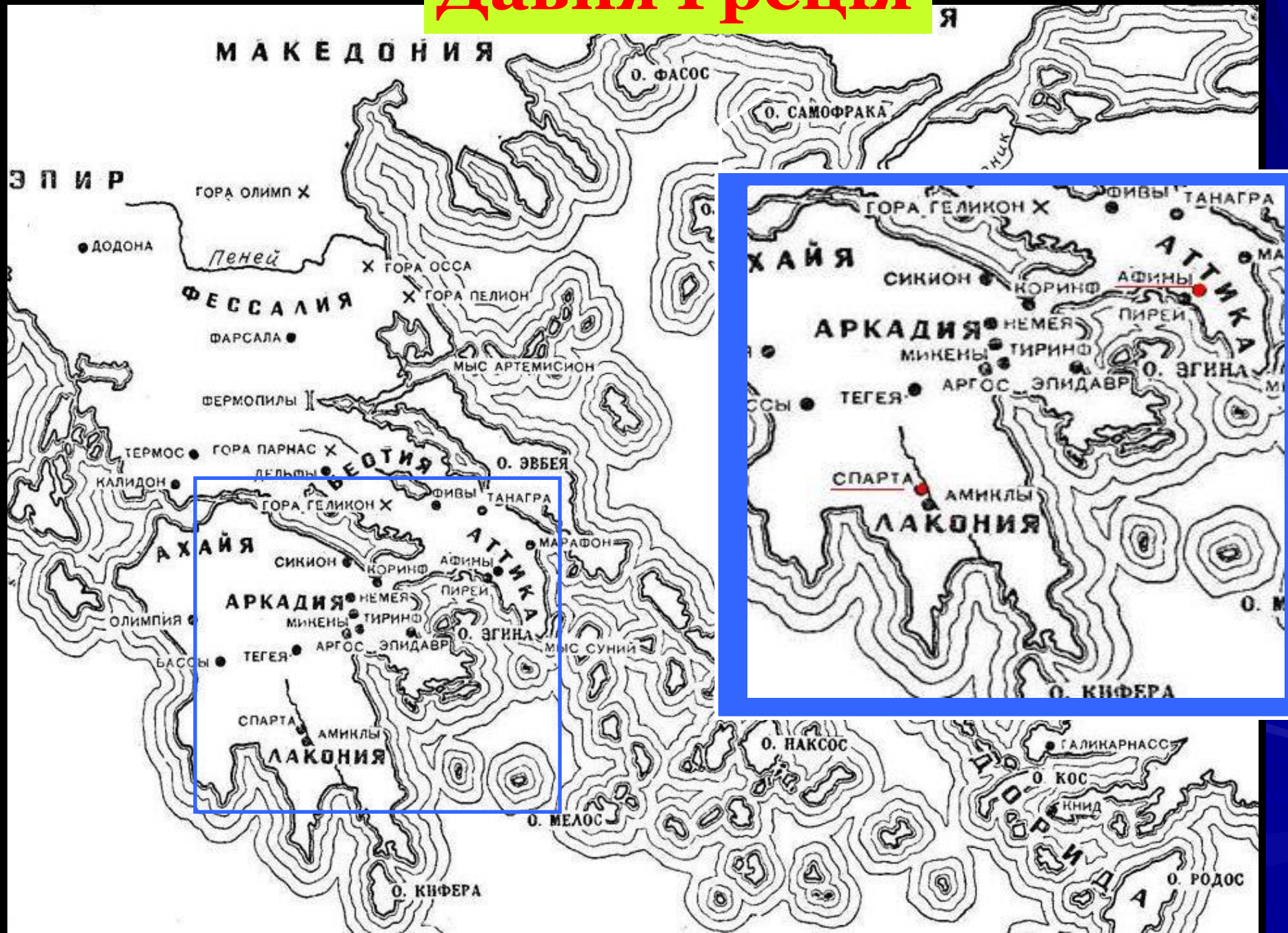
Стародавня Греція складалася з ряду невеликих держав-міст (*полісів*)

Виховні системи:

спартанська (Лаконія – головне місто *Спарта*);

афінська (Аттіка – головне місто *Афіни*).

Давня Греція

СПАРТА

30 0 30 60 км

Первоначальная территория Спарты

Территории, завоеванные Спартой
в 8—6 вв. до н.э.

Территория Спарты в 6 в. до н.э.

Спартанці – нащадки войовничих дорійських племен

Склад населення:

- **Спартіати** – земельна аристократія (9 тис. родин);
- **Періеки** – ремісники, землероби (30 тис.);
- **Ілоти** – раби (250 тис.), (раби вважались знаряддям праці, “що вміє говорити”; були позбавлені всіх прав).

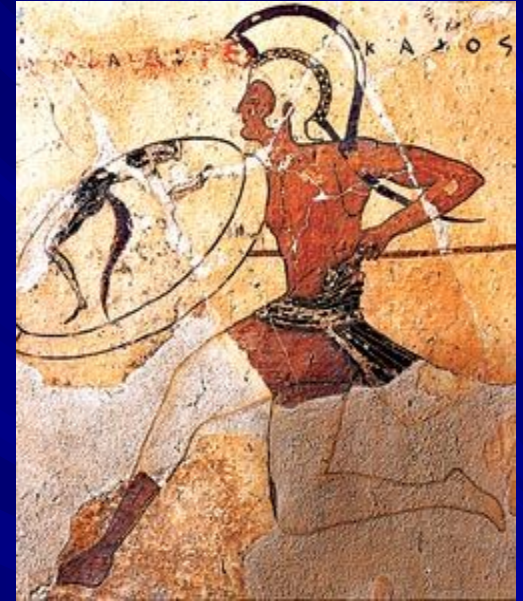
Особливості Спарти:

войовничість;

рівноправ'я чоловіка і жінки;

геронтократія (влада належала старійшинам);

діти належали усій Спарті і виховувалися для держави.

Мета виховання -

*підготовка мужніх воїнів,
стійких і загартованих
майбутніх членів військової
общини*

Народжуючи дітей, громадянин виконував обов'язок роду.

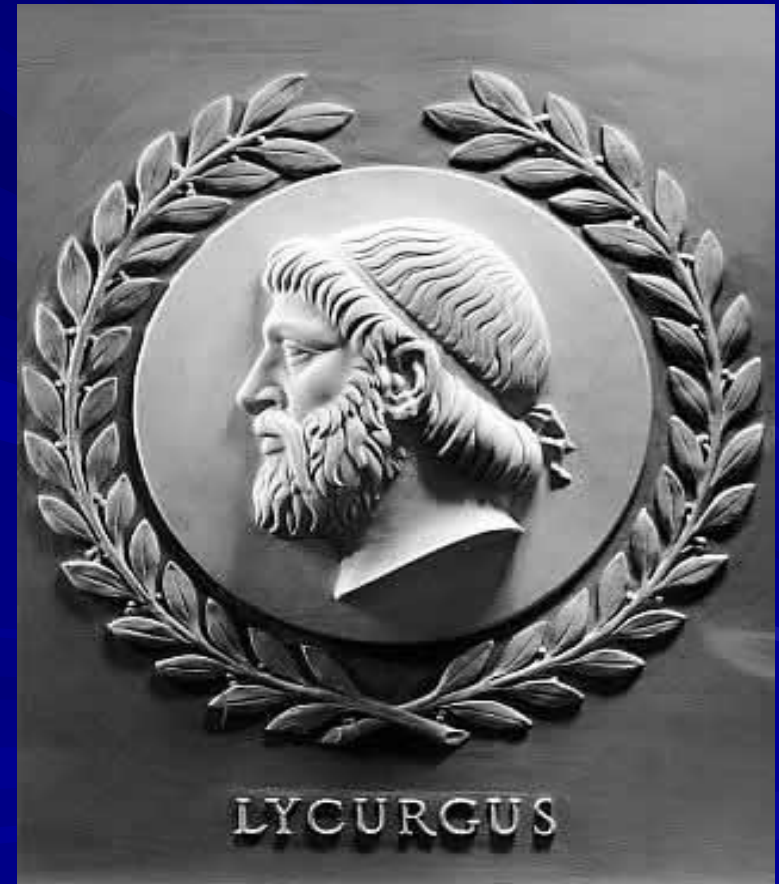
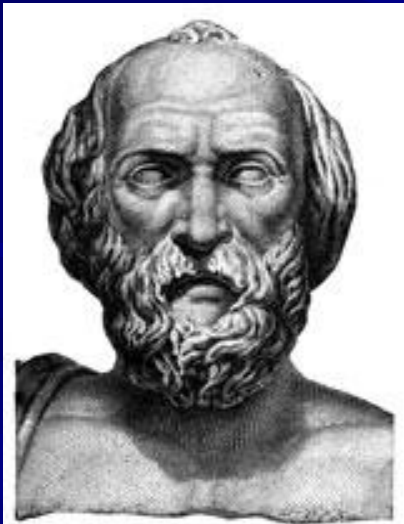
*Новонароджену дитину оглядали **геронти** у спеціальному місці - **лесха**.*

*Геронти робили **висновок**: якщо дитина здорова її повертали батькам; хворобливих, на думку Плутарха, кидали в **Тайгетську прірву** або викидали **на смітник**.*

У спартанців було багато **вільного часу**, який вони використовували для **самонавчання** та для **виховання дітей**.

За законами **Лікурга** було заборонено займатись **фізичною працею**.

Ta sage instruction sert de riche couronne
 A Trajan, esleué par dessus tous humains.
 Si les grands te portoient au cœur & dans leurs mains,
 Vertu viuroit au lieu de Venus & Bellone

Плутарх «Порівняльні життєписи»

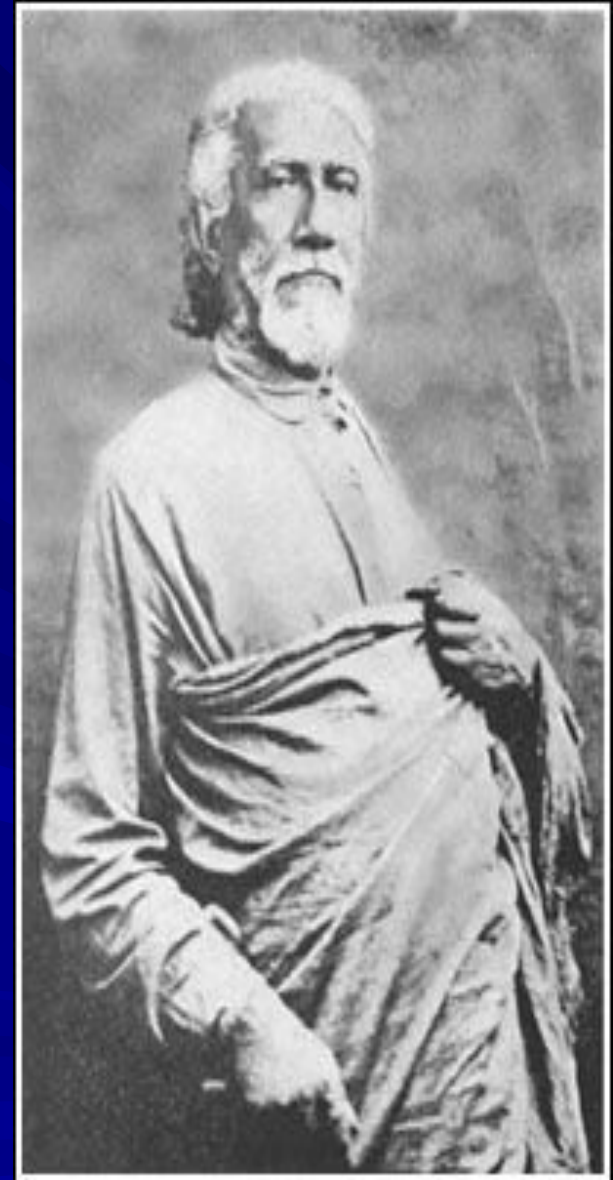

Плутарх відзначив переваги годувальниць із **Лаконії**

Вони "... не цілували дітей, давали повну волю їх членам і всьому тілу взагалі, привчали їх не їсти багато, не бути розбірливими в їжі, не боятися темряви або не лякатися, коли залишалися на самоті, не вередувати, не плакати".

Етапи виховання

- **7-18 р.** – діти перебували в **агелах** – навчалися військово-гімнастичним вправам. (Керівник **агели - педоном** - спеціальна посадова особа від держави).
- **14 р.** – рік випробування, публічні **агони**.
- **15-18 р.** – **криптії** (криваві нічні облави на рабів).
- **18-20 р.** – **ефебія** (“ефебія” – молода людина) для проходження військової служби.
- **20-30 р.** – військові походи, патруль кордонів.
- **30 р.** – повноліття.

Зміст виховання

- **фізичне виховання** (володіння зброєю, розвиток сили і витривалості; біг, метання диска і списа);
- **моральне і політичне виховання** (відданість державі, патріотизм, слухняність, витривалість);
- **естетичне виховання** – через військові пісні і танці; розвиток почуття краси тіла;
- **розумове виховання** - уміння мовчати і коротко та влучно відповідати – **лаконічно**.
“Не знаюча міри балакучість робить розмову порожньою”

Плутарх

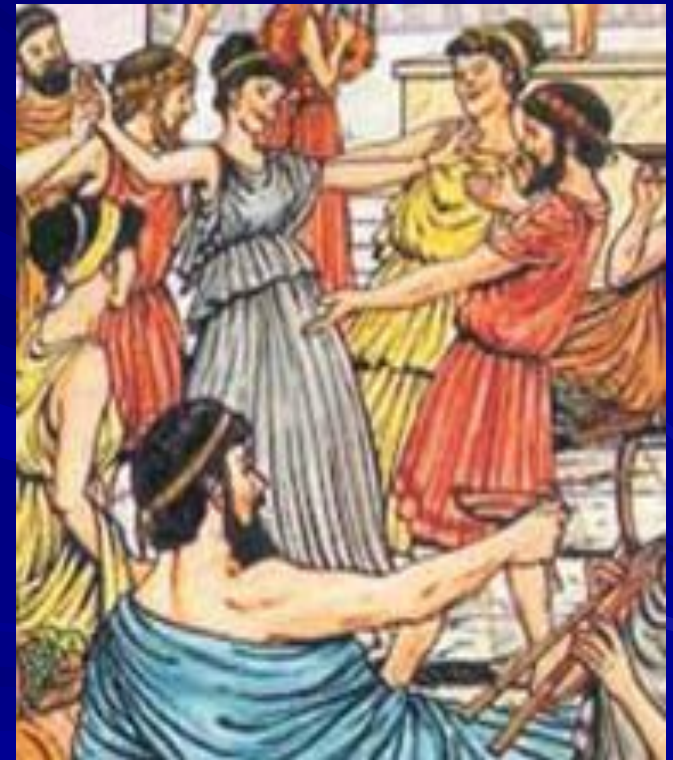
- **антиалкогольне виховання.**

Виховання дівчат у Спарті

Дівчата повинні були: **бігати, стрибати, боротися, кидати спис і диск.**

Для них необов'язковим було вміти **готувати їжу, прядсти, ткати.**

Дівчат навчали співу і танцям

Жінка-атлет

Ксенофонт писав:

"Дівчата повинні були бігати для зміцнення тіла, боротися, кидати диск, кидати списа, щоб майбутні діти їх були міцними.

Діючі статuti забороняли їм пестити себе, вести зніжений спосіб життя".

Спарта – войовнича держава

Головне завдання виховання – *підготовка*
сильних відважних воїнів

Афіни

Особливості афінської системи виховання

Виховання мало *індивідуалістичний характер*.

Афіняни прагнули до поєднання *розумового, морального, естетичного та фізичного розвитку*.

Метою виховання виступала *гармонійно розвинута особистість*.

Ця мета визначалася грецьким поняттям *"калокагатія"* (внутрішня і зовнішня досконалість); ідеальна людина – той, хто прекрасний *тілом і душею*.

До **7 років** діти обох статей виховувались в **сім'ях**.

Хлопчики вступали до школи.

Дівчатка проводили весь час у жіночій половині будинку – **гінекеї**.

У **гінекеях** їх навчали **читати, писати, грати на музичних інструментах**, а головне – займатися **рукодільям**.

Після шлюбу в становищі дівчат практично нічого не змінювалось: вони переходили з однієї **гінекеї** в іншу.

Афінська жінка була позбавлена багатьох прав, її називали “**ойкуремою**” (знаряддя для дітородіння).

**Сцена в гінекеї.
Розпис на Древньогрецькій вазі
(бл. 430 рік до н. е)**

Аспасія

Гетери
(«подруга») освічені
незаміжні жінки, які
вели вільний,
незалежний спосіб
життя.

Виховання в школі

Школа (“схоле”) з грецької означає *спокій, дозволя*.

У подальшому цим словом називали *бесіди філософів* з учнями, а ще далі – і *шкільні заняття* взагалі.

Заняття проводили *дидаскали* (з гр.: “*дидаско*” – навчаю).

З **метою** уникнення
небажаних вуличних
знайомств, хлопчика у
школу і зі школи
супроводжував
спеціально
приставлений **раб** –
педагог .

(з грецької.:
“**пайс**“ – дитина,
“**аго**“ – веду за руку).

Музична школа (7-16 р.)

(з гр.: “мусична” – мистецтво муз)

Школа граматиста	Школа кіфариста
У школі граматиста навчали <u>читати, писати і рахувати.</u>	У школі кіфариста викладалася <u>літературна і музична освіта.</u>
У процесі навчання грамоти застосовувався <u>"буквоскладальний метод"</u> .	Вивчали твори Гомера, Гесіода, а з кінця V ст. до н. е. студіювали Есхіла, Софокла, Евріпіда.
Для письма використовували <u>навощені дерев'яні дощечки</u> , по яких писали загостреними паличками – <u>стилем.</u>	Літературні твори часто декламували в музичному супроводі.
Вивчали чотири арифметичні дії.	Частіше всього у школі навчали гри на лірі, флейті і кіфарі.
Рахувати вчилися за допомогою пальців, камінчиків та рахувальної дошки (абаки). Цифри позначалися за допомогою <u>букв алфавіту.</u>	Тісно з музикою стояло навчання <u>співу.</u> <u>Орхеїстика</u> – мистецтво танцю.

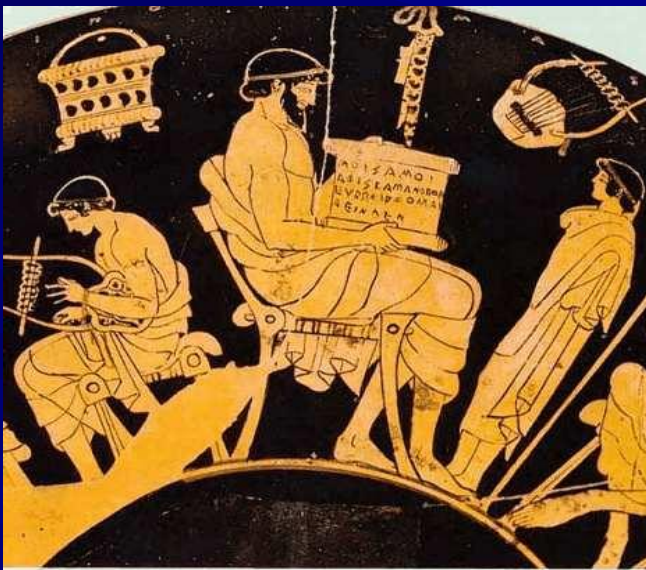

**Арфа, на якій грали
в Древній Греції**

Дидаскал веде урок

АБАК

Гімнастична школа

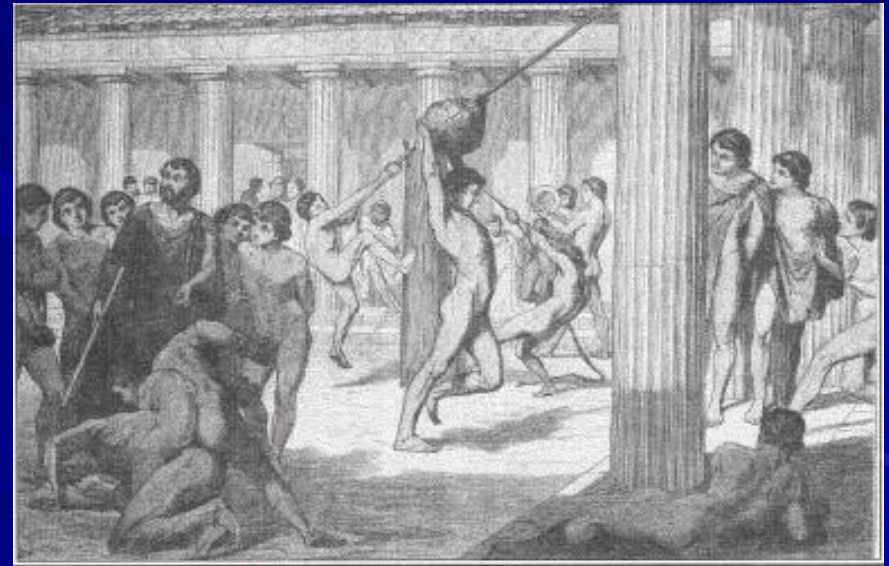
(палестра – майданчик для занять гімнастикою)

У **12-16 р.** хлопчики займалися паралельно ще й у гімнастичній школі.

У палестрі хлопчики займалися системою фізичних вправ, які отримали назву **п'ятиборство** (біг, боротьба, стрибки, метання диску і метання спису, плавання).

Змагання на колісницях

Заняття спортом у палестрі

На чолі цієї школи (палестри) стояв учитель – **педотриб** – спеціаліст з усіх видів гімнастики.

Фізичне виховання:

Спарта – формування фізичних характеристик (**сила, швидкість, спритність, витривалість**);

Афіни – формування **красивого тіла**.

Гімнасії

У **16-18 р.** найбільш забезпечена частина молоді поступала до **гімнасій**.

Гімнасія – державний навчальний заклад підвищеного типу в Афінах.

Академія Платона

Зміст освіти:
філософія, політика, ораторське мистецтво, література, гімнастика.

У **V-IV ст. до н. е.** нараховувалося **три гімнасії**, що утримувалися за державний рахунок:

Академія, Лікей і Кіносарг.

Сцена з навчання у гімнасії

Військова служба

Весь освітній шлях закінчувався 2-річною **ефебією (18-20 р.)** – військовою службою.

З **18 років** готувалися до військової служби, вивчаючи **зброю, морську справу, фортифікацію, військові статuti, державні закони.**

Ефеб

Спільним в обох системах було те, що вони призначалися для виховання **заможного повноправного населення**

в дусі **зневажливого ставлення до фізичної праці** й до **людей праці** (неповноправного населення і рабів).

*Виховання, школа і
педагогічна думка у
Стародавньому Римі*

Стародавній Рим

Шлюб в Стародавньому Римі
вважався **священним**
таїнством і **опорою** держави.

Більшість шлюбів у багатьох
багатих сім'ях Стародавнього
Риму полягало **за розрахунком**:
для продовження роду;
для об'єднання володінь;
для зміцнення **політичних**
союзів.

Голова родини – **батько** – мав необмежену владу, яка була **оформлена** законодавчо і **розповсюджувалася** на всіх членів фамілії.

Всі рішення щодо членів родини батько приймав самотійно.

Влада батька була в тому, що він міг за своїм бажанням **видати** дочку заміж або **розлучити**; **продати** дітей у рабство.

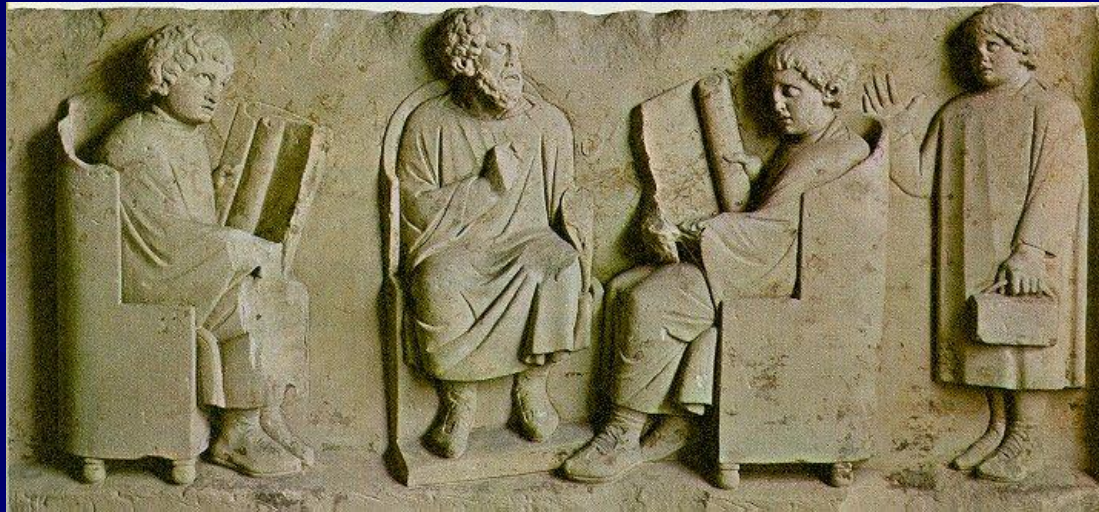
При народженні дитини батько **визначав** долю новонародженого:
або **визнавав** дитину,
або наказував **вбити**,
або **залишав** без допомоги.

Жінка належала тільки чоловіку та родині і не існувала для общини.

У римських родинах **жінка** :
займалася управлінням господарством;
була повновладною хазяйкою в
домі;
упорядковувала сімейних побут.

Римляни приділяли особливу роль **сімейному вихованню**.

Діти виховувалися в **дусі поваги** до вірувань і звичаїв предків, беззаперечного **підкорення батьківській владі**.

Хороший громадянин у римлян — це слухняний син і дисциплінований воїн.

Мета виховання — формування громадянина корисного державі.

За часів ранньої Республіки не існувало *публічних шкіл*.

Хлопчиків навчали *читати* і *писати* їх батьки.

Юнаки багато чому навчалися, допомагаючи батькам виконувати їх релігійні чи політичні функції.

У віці **16 р.** сини **аристократів** йшли в помічники до видатних політичних діячів,
з **17 р.** брали участь у військових діях.

Метою навчання було дати молодим людям **знання з:**

*сільського господарства,
військової справи,
римських традицій
та суспільних відносин.*

З 7 років хлопчики і дівчата йшли до школи (ludus).

Зміст освіти: читання, письмо, лічба, заучування віршів, закони, гімнастика.

З 12 років діти йшли у граматичні школи.

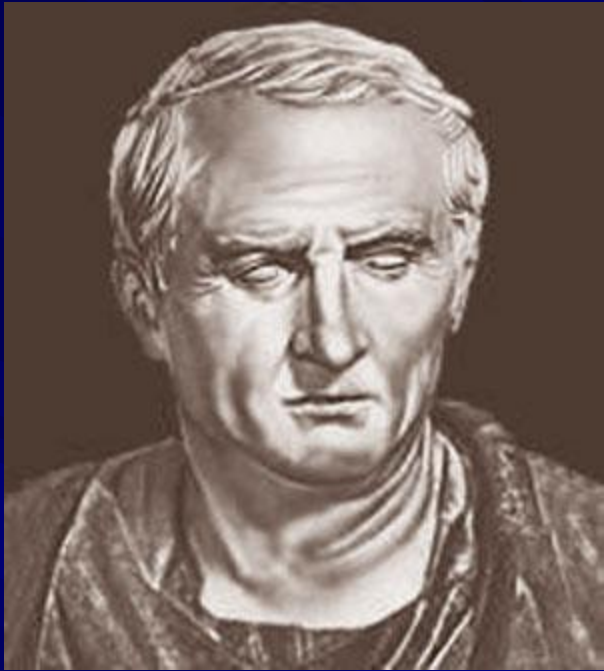
Зміст освіти: латинь, грецька мова, основи риторики.

У 16 років деякі діти йшли до школи риторів, де їх готували до кар'єри правників і вимагали від них заучування римських законів.

Зміст освіти: риторика, філософія, законодавство, математика, музика.

Учні ходили до школи кожен день, окрім релігійних свят і базарних днів. Також були літні канікули.

У віці 17-18 років юнаки мали залишити навчання та пройти військову службу.

Ідеал Квінтіліана – бездоганний державний діяч, який у відповідності з вимогами епохи повинен бути добрим оратором.

Марк Фабій Квінтіліан

Основними **методами** навчання Квінтіліан вважав *наслідування, повчання і вправи.*

Римляни піклувалися і про те, щоб освіту отримали **жінки** згідно їх ролі, яку вони відігравали в сім'ї: **організатор** сімейного побуту та **вихователька** дітей в **ранньому** віці.

Були школи, де дівчата навчалися разом з хлопцями, і вважалося **почесним**, якщо про дівчинку казали, що вона **освічена дівчина**.

З IV ст. до н.е. (з часу походів Александра Македонського) до I ст. н.е. грецька культура поширилася на величезній території.

Особливості :

**освіта стає громадською справою;
особливе службове становище посідає
вчитель;**

**шкільні будівлі утримують правителі й
багаті меценати;**

**у школах починають вчитися й
дівчата;**

**з'являються систематичні навчальні
плани;**

**Александрійські вчені встановлюють
новий зміст освіти;**

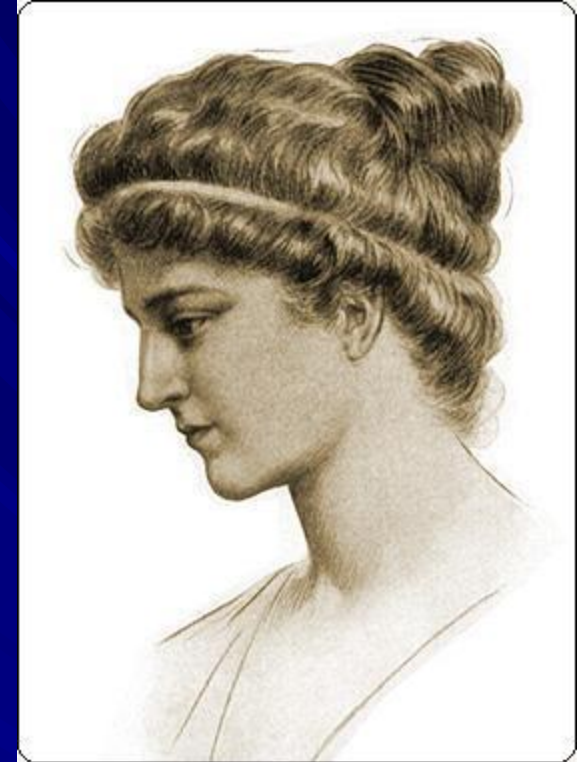
**кожен учень мав певне місце в школі, а
кращих з них преміювали;**

змінилися методи навчання;

**з'являється письмове приладдя і практика
записування лекцій;**

**створюються підручники та правила
термінології;**

**виховне значення мали свята, дні спогадів
про визначні події.**

*Гепатія
Александрійська*

Система освіти (з *IV* ст. до н.е. до I ст. н.е)

елементарна школа грамоти (7-12 років),
граматична школа (12-15 років),
гімнасії (15-18 років),
ефебії (18- 19 років),
філософська школа (20-22 роки).

Грецька школа *еллінського періоду* стала зразком для середньовічної Європи, тому що цей тип виховання був загальним, не прив'язаним до певного державного ладу, касты, класу.